

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, 2010. év január hó 26. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A csalás büntette és más bűncselekmény miatt a terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a III. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva, a Debreceni Városi Bíróság 60.B.461/2005/23. számú, és a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 2.Bf.422/2007/10. számú ítéletét a III. rendű terheltet érintően megváltoztatja:

e terheltet a Btk.318.§-ának (1) bekezdésébe ütköző és az (5) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett csalás büntettének vádja alól felmenti, egyebekben a támadott határozatokat hatályukban fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek, és felülvizsgálatnak nincs helye. Sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult ebben az ügyben újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s:

A Debreceni Városi Bíróság a 2007. július hó 10. napján kihirdetett 60.B.461/2005/23. számú ítéletével bűnösnek mondotta ki az I. r. terheltet jelentős kárt okozó csalás büntettében, mint társtettet, továbbá hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás büntettében, mint felbujtót, a II. r. terheltet társtettesként elkövetett jelentős kárt okozó csalás büntettében, a felülvizsgálati indítvánnyal érintett terheltet pedig hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás büntettében és bűnsegédként elkövetett jelentős kárt okozó csalás büntettében.

Ezért az I. r. és a II. r. terhelteket - az I. r. terheltet halmazati büntetésül - végrehajtásában 2-2 év próbaidőre felfüggesztett 6-6 hónap börtönbüntetésre, a III. r. terheltet, halmazati büntetésül 400 napi tétel-napi tételenként 250 Ft - pénzbüntetésre ítélte. Az I. és II. r. terheltet a büntetett előélethez fűződő hátrányos következmények alól előzetesen mentesítette.

A városi bíróság által megállapított tényállás lényege szerint az I. r. terhelt a F. Polgármesteri Hivatalban gyámügyi előadó. Férjezett, házastársa a II. r. terhelt, aki önkormányzati képviselő és alpolgármester. A III. r. terhelt jegyző.

Az I. r. terhelt 2003. május 1. napjától dolgozik a F. Polgármesteri Hivatalban gyámügyi ügyintézőként. Közzolgálati jogviszonyba kinevezésének időpontjában, 2003. április hó 30. napján közzolgálati jogviszonyának időtartama 1 év 6 hónap 19 nap volt. A közzolgálati jogviszony kezdő időpontjaként 2001. október 11. napját állapították meg.

Az I. és II. r. terhelt 2003. évben új építmény létesítéséhez a köztisztviselők részére biztosított, kiegészítő kamattámogatással nyújtott hitelt kívánt igénybe venni egy banktól.

A hitelügyintézés során ennek igénybevételéhez munkáltatói igazolás beszerzése vált szükségessé. Az I. r. terhelt kérésére a III. r. terhelt, mint a város jegyzője először 2003. június 13. napján adott ki igazolást arról, hogy I. r. terhelt közzolgálati jogviszonnyal rendelkezik. Az igazolás kiállítására a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 2003. január 1. és 2003. június 30. napja között hatályos 49/I. §-ának (2) bekezdése alapján került sor.

Az I. és II. r. terhelt hitelügyintézése elhúzódott, mivel az építtető cég részéről többszöri bankváltás történt. Eközben 2003. július 1-től az ún. köztisztviselői hitel folyósításának a feltételei szigorodtak. A Ktv. 49/I. §-ának (2) bekezdése további a-f) pontokkal, illetve a 49.§ további (4) és (5) bekezdéssel egészült ki. Az állami készfizető kezességvállalás további feltételeként a törvény többek között előírta, hogy a határozatlan időre létesített közzolgálati jogviszonyban álló köztisztviselőnek legalább 3 éves közigazgatási gyakorlattal kell rendelkeznie.

Az újonnan életbe léptetett (5) bekezdés szerint a köztisztviselő a hitelszerződést követő 5 napon belül a munkáltatói jogkör gyakorlójának köteles bejelenteni a hitelszerződést kötő pénzintézet nevét és címét, és az állami kezességvállalással biztosított hitel nagyságát.

A hitelügyintézés során 2003. őszén újabb, 30 napnál nem régebbi - a megváltozott jogszabályi feltételeknek megfelelő - igazolás beszerzése vált szükségessé.

2003. november 14-i dátumozással az I. r. terhelt megfogalmazott egy újabb igazolást, amelyben a Ktv. 49/I. §-a (2) bekezdésének a), b), c) és d) pontjaira is hivatkozott, miszerint az abban foglalt feltételeknek megfelel, és azt aláírásra benyújtotta a III. r. terheltnek.

A III. r. terhelt, mint a város jegyzője a fenti igazolást - tudva arról, hogy az I. r. terhelt a megkívánt feltételekkel nem rendelkezik és az igazolást kamattámogatású kölcsön, illetve állami készfizető kezesség igényléséhez kívánja felhasználni - aláírta, és az I. r. terhelt rendelkezésére bocsátotta.

A hitelügyintézés során az I. r. és a II. r. terheltek az általuk is tudottan hamis tartalmú közokiratot jogtalan hasznoszerzés végett benyújtották a bankhoz, és ezzel a pénzügyintézetet a közigazgatási gyakorlatban töltött időre vonatkozóan megtévesztették.

Ezt követően, az I. r. terhelt adósként, a II. r. terhelt pedig adóstársként 2004. február hó 20. napján a K. Bankkal a köztisztviselők részére új építmény létesítéséhez kiegészítő kamattámogatással nyújtott hitelről szerződést írt alá.

Az ily módon megkötött hitel- és zálogszerződés alapján a pénzügyintézet 11.161.170 Ft hitelt nyújtott kiegészítő kamattámogatással az I. és II. r. terhelt részére, amelyből az állami kezességvállalással garantált összeg 5.281.170 Ft volt. A hitelből a terheltek részére 2004. május hó 17. napjáig összesen 10.603.111 Ft-ot fizettek ki.

2005. június hó 29-én I. és II. r. terhelt és a pénzügyintézet között a kölcsön és zálogszerződés módosítására került sor. Az adós saját fedezete 0 Ft-ról 558.059 Ft-ra emelkedett, míg a kiegészítő kamattámogatással nyújtott hitel összege 10.603.111 Ft-ra csökkent, mivel az I. és II. r. terhelt a megítélt hitel 5 %-áról lemondott. Ily módon az állami készfizető kezességgel garantált összeg is lecsökkent 4.723.170 Ft-ra.

A szerződéskötést követően I. és II. r. terheltek fizetési kötelezettségüknek folyamatosan, rendben eleget tettek. 2007. április hó 24. napján fennálló tartozásuk az időközbeni befizetések következtében 9.984.302 Ft-ra csökkent, a K. Bank sértettét ért 11.161.170 Ft kár ennyiben megtérült.

Az I. r. terhelt a Ktv. 49/I. §-ának (5) bekezdésében előírt

bejelentési kötelezettségének - a jogszabályhely pontos megjelölésével - a törvényi határidőn belül 2004. február hó 24-én eleget tett.

A városi bíróság a jogi indokolás körében részletesen kifejtette azon álláspontját, amely szerint, az I. és II. r. terhelt cselekménye - figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság BH. 2006/243 sz. eseti döntésére is - maradéktalanul megvalósította a csalás bűncselekményének a Btk. 318. §-ának (1) bekezdésében meghatározott törvényi tényállását, s e cselekményhez a III. r. terhelt bűnsegélyt nyújtott.

Vizsgálta továbbá, hogy a jegyző III. r. terhelt által 2003. november hó 14. napi keltezéssel kiállított igazolás közokiratnak vagy magánokiratnak minősül-e, nevezett az igazolás kiállításakor hatóságként vagy munkáltatóként járt-e el. Akként foglalt állást, hogy a konkrét esetben a III. r. terhelt külön jogszabályi felhatalmazás alapján, mint hatóság állította ki az igazolást. Mivel a hivatali visszaélés kizárólag hamis közokirat készítésében nyilvánult meg, a cselekményt egységesen a Btk. 275. §-ának b) pontja szerinti hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás bűntettének minősítette.

A másodfokon eljáró Hajdú-Bihar Megyei Bíróság a 2008. június hó 2. napján meghozott 2.Bf.422/2007/10. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta.

Az I. r. terhelt cselekményeit társtettesként elkövetett csalás bűntettének [Btk. 318. § (1), (5) bek. a) pont] és magánokirat-hamisítás vétségének (Btk. 276. §);
a II. r. terhelt cselekményét társtettesként elkövetett csalás bűntettének [Btk. 318. § (1), (5) bek. a) pont],

A III. r. terhelt cselekményeit bűnsegédként elkövetett csalás bűntettének /Btk.318.§.(1) bekezdés, (5) bekezdés a) pont/, és bűnsegédként elkövetett magánokirat-hamisítás vétségének (Btk.276.§) minősítette, és mindhárom terheltet megrovásban részesítette.

Egyebekben az ítéletet helybenhagyta.

A tényállást kiegészítette azzal, hogy a K. Bankhoz a hamis tartalmú okirat 2003. december hó 10. napján került benyújtásra. A pénzintézetnek okozott kár összege helyesen 5.281.170 Ft. Amennyiben a terheltek nem vehettek volna fel állami kezességvállalással hitelt, akkor a pénzintézet a hitel-biztosíték értékének csak a 60 %-át tudta volna hitelként nyújtani.

Kirekesztette a tényállásból azt, hogy a II. r. terhelt - amellet,

hogy a hitelügyintézést gyakorlatilag ő végezte - tevőlegesen részt vett az okirat felhasználásában.

Erre és a másodfokú határozatban részletezett egyéb körülményekre figyelemmel az első fokú bíróság jogi álláspontjával egyetértve rögzítette, hogy az I. és a II. r. terhelt jogosulatlanul jutott hozzá a köztisztviselői hitelhez. Ez jogtalan haszonszerzésnek minősül. Az elsőfokú bíróság helyesen következtetett a terheltek haszonszerzési célzatára, valamint a kár bekövetkezésére és helyesen hivatkozott a Bírósági Határozatokban is közzétett döntésekre.

Ugyanakkor kifejtette, hogy álláspontja szerint a közszolgálati jogviszonyról kiállított munkáltatói igazolás nem minősül közokiratnak. A jegyző nem hatóságként hanem munkáltatóként adta ki ezt az igazolást. Erre figyelemmel minősítette a másodfokú bíróság az I. r. és a III. r. terhelt okirat-hamisítás körében megvalósított cselekményét az I. r. terhelt által önálló tettesként, a III. r. terhelt tekintetében bűnsegédként elkövetett, a Btk. 276. §-ában meghatározott magánokirat-hamisítás vétségének.

A Legfelsőbb Bíróság az I. r. és a II. r. terheltet a 2009. június 11-én kihirdetett Bfv.II.1.125/2008/5. számú felülvizsgálati határozatával az ellenük társtettesként elkövetett csalás büntette miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában felmentette.

A jogerős határozatok ellen a Be. 416.§ (1) bekezdés a) pontjára hivatkozással a III. r. terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a terhelt bűnösségének a jelentős kárt okozó, bűnsegédként elkövetett csalás büntetéseben és bűnsegédként megvalósított magánokirat-hamisítás vétségében megállapítása miatt, a terhelt felmentése végett.

A vagyon elleni bűncselekményt érintően részletezett indokok szerint az I. és a II. r. terhelt cselekménye, figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság időközben meghozott 3/2009.BJE.számú Büntető Jogegységi Határozatának iránymutatására is, az elkövetés időpontjában hatályos közigazgatási és büntető jogszabályok alapján - kár, mint tényállási elem, illetőleg károkozási szándék és sértett hiányában - a csalás bűncselekményének tényállását nem valósította meg. Alapcselekmény hiányában pedig anyagi jogszabályt sértett a III. r. terhelt, mint bűnsegéd bűnösségének a megállapítása is.

Mindezekre figyelemmel a III. r. terheltnek a csalás bűncselekménye miatt emelt vád alóli felmentése indokolt.

A Legfőbb Ügyészség - utalva arra, hogy időközben közzétételre került a Legfelsőbb Bíróság 3/2009. számú Büntető Jogegységi

Határozata - Bf.2512/2009. számú átiratában részben támogatta a felülvizsgálati indítványt, és indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság a III. r. terheltet az ellene bűnsegédként elkövetett csalás büntette miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában mentse fel.

Ugyanakkor rámutatott, hogy a III. r. terhelt valótlan tartalmú magánokiratot írt alá, amelyet az I. r. terhelt felhasznált. Ezzel bűnsegédként megvalósította a magánokirat-hamisítás vétségét, amely miatt a bíróság őt megrovásban részesítette. Erre figyelemmel azt is indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság a marasztaló jogerős döntést egyebekben a III. r. terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.

A nyilvános ülésen a védő a felülvizsgálati indítványát fenntartotta, míg a Legfőbb Ügyészség képviselője átiratukkal egyezően nyilatkozott.

A Legfelsőbb Bíróság a III. r. terhelt tekintetében a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatokat az abban rögzített tényállás alapul vétele mellett egyrészt az indítványban megjelölt - a Be. 416. § (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott - okból, másrészt, a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontjában írt eljárásjogi felülvizsgálati okok tekintetében, hivatalból [Be.423.§-ának (4) és (5) bekezdése] vizsgálta felül.

A Be. 423. §-ának (1) bekezdésében foglaltak értelmében a felülvizsgálati eljárásban kötelezően irányadó jogerős ítéleti tényállás lényege szerint az I. r. és a II. r. terhelt a jogszabályban foglalt feltételek hiányában vett fel ún. köztisztviselői hitelt. A köztisztviselői hitel feltételei közül a fedezet körében a hitelező bankot szándékegységben megtévesztették, ehhez a III. r. terhelt által kiállított hamis okirat is felhasználásra került. Ugyanakkor a hitelt vissza kívánták fizetni, és a visszafizetéshez szükséges jövedelemmel rendelkeztek. A tulajdonukban álló tehermentes ingatlanokra figyelemmel, azok fedezetül lekötésével állami kezességvállalás hiányában is fel tudták volna venni az igényelt hitel 100 %-os összegét, azonos kamat és visszafizetési feltételek mellett. A felvett hitelt pedig folyamatosan, rendben törlesztették.

E tényállás alapulvételével a Legfelsőbb Bíróság - a felülvizsgálati indítvánnyal és a legfőbb ügyész nyilatkozatával egyetértve - azt állapította meg, hogy a III. r. terhelt nem volt csalás büntettének a bűnsegédje.

A Btk.318.-ának (1) bekezdése szerint a csalás bűncselekményét az követi el „aki jogtalan haszonszerzés végett mást tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart, és ezzel kárt okoz”.

Az alapügyben eljáró bíróságok a jogerős határozat meghozatala során részletesen hivatkoztak az ítélkezési gyakorlatban közzétett azon döntésekre (így különösen a BH 2006/243. számú legfelsőbb bírósági felülvizsgálati határozatra), amelyek alapulvételével az I., II. és III. r. terheltek büntetőjogi felelősségét a csalás bűncselekményében megállapították.

A Legfelsőbb Bíróság másik tanácsa azonban nem találta követendőnek a BH 2006/243. szám alatt közzétett döntést, ezért eljárását felfüggesztette és - a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében - jogegységi eljárást kezdeményezett.

Ezen indítvány alapján a Legfelsőbb Bíróság 2009. június hó 8. napján meghozta a 3/2009. számú Büntető Jogegységi Határozatát, amelyben a hivatkozott döntéstől eltérően foglalt állást.

E határozat 1. és 2. pontja szerint:

„1. Nem állapítható meg a csalás bűncselekményében a bűnössége annak a terheltnek, akinek a kölcsön felvételekor szándékában áll a kölcsön visszafizetése, és ennek a reális lehetősége is adott, de a hitel megszerzése érdekében a piaci alapú kölcsön folyósításának feltételei tekintetében a hitelintézetet tévedésbe ejti és a pénzügyi intézmény e megtévesztése folytán folyósítja részére az igényelt kölcsönt. Az ilyen cselekmény a Btk. 297/A. §-ában foglalt feltételek (úgy, mint a gazdasági tevékenység gyakorlásához folyósítandó hitel nyújtása érdekében valótlan tartalmú okirat felhasználása) esetén hitelezési csalás bűntettének minősülhet.

2. A hitelintézet megtévesztésével megszerzett pénzkölcsön rendszeres törlesztése, illetve visszafizetése általában a visszafizetési szándék komolyságára és a károkozási szándék hiányára utal.”

Mindezekre tekintettel - miként a Legfelsőbb Bíróság korábbi felülvizsgálati határozata ezt meg is állapította - az I. r. és a II. r. terhelt bűnösségének a társtettesként elkövetett csalás bűntettében [Btk. 318. § (1) bekezdés, (5) bekezdés a) pont] megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével került sor. Tettesi alapcselekmény hiányában pedig anyagi jogszabályt sért ugyanezen bűncselekményben a III. r. terhelt járulékos magatartásának, bűnsegédi mivoltának megállapítása is.

Ezért a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítvánnyal érintett III. r. terhelt vonatkozásában a Debreceni Városi Bíróság, valamint a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság ítéleteit a Be. 427. §-a (1) bekezdésének a) pontját alkalmazva részben megváltoztatta, és a terheltet az ellene a fenti bűncselekmény miatt emelt vád alól - a

Be. 6. §-a (3) bekezdése a) pontjának I. fordulatra figyelemmel - a Be.331. §-ának (1) bekezdése alapján felmentette.

A III. r. terhelt védője a terhelt bűnösségének a Btk. 276. §-a szerinti, bűnsegédként elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében kimondását is sérelmezte.

Az irányadó tényállásból kitűnően azonban 2003. november 14-én az I. és III. r. terhelt által tudottan a hiteligenyléshez valótlán tartalmú igazolás készítésére és kiadására került sor, amelyet a I. r. terhelt a hitelszerződés megkötése során fel is használt.

Az I. r. terhelt már a Ktv. módosított új, 2003. július 1-től hatályos szövege alapján fogalmazta meg az újabb igazolást. Nem kétséges, hogy ezen valótlán tartalmú munkáltatói igazolásra a törvényben meghatározott fedezeti hitelfeltételek kijátszása érdekében volt szükség. Annak aláírásakor, az abban foglaltak valótlán igazolása során pedig a III. r. terhelt mindezzel ugyancsak tisztában volt.

Az okirat-hamisításos cselekmény minősítésével a Legfelsőbb Bíróság maradéktalanul egyetértett. Az adott esetben a III. r. terhelt, mint jegyző a törvényben előírt jogát, illetve kötelezettségét munkáltatói jogkörében eljárva gyakorolta, ezért az általa kiállított irat magánokiratnak minősül /HGY. 1946. sz./.

Mindezek alapján, a valótlán tartalmú magánokirat felhasználására tekintettel, az eljáró bíróságok helyesen állapították meg, hogy a III. r. terhelt bűnsegédként megvalósította a Btk. 276. §-ában meghatározott, és aszerint büntetendő magánokirat-hamisítás vétségét.

Vele szemben emiatt a lehetséges legenyhébb intézkedést alkalmazták, amely tovább nem mérsékelhető.

Ezért a Legfelsőbb Bíróság a támadott határozatokat a felmentő rendelkezést meghaladóan a III. r. terhelt tekintetében a Be.426.§-a alapján hatályában fenntartotta.

A Legfelsőbb Bíróság határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a 416. §-a (4) bekezdésének b) pontja zárja ki.

Az ismételt felülvizsgálati indítvány tilalmáról a Be. 418. §-ának (3) és 421. §-ának (3) bekezdése rendelkezik.

A Legfelsőbb Bíróság ítélete a Be. 420.§-ának (1) bekezdésén alapul.

Budapest, 2010. január 26.

Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Szabó Péter s.k. előadó
bíró, Dr. Horváth Ibolya s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

bírósági ügyintéző
MGy